

JO

Uttalanden

JO:s ämbetsberättelse m m

JO har under år 1970 avgjort omkring 260 skatteärenden, varav omkring 180 för-
anletts av klagomål från allmänheten. Återstoden består av inspektions- och initiativ-
ärenden. Under året har JO besökt länsstyrelserna i Stockholms och Västernorrlands
län, lokala skattemyndigheten i Härnösands fögderi samt de flesta lokala skattemyn-
digheter i Stockholms län. En del av de i 1971 års ämbetsberättelse återgivna ären-
dena har tidigare redovisats i Skattenytt (SN 1970 s 422 ff). Här nedan lämnas en
redogörelse för ett antal andra ärenden som JO ansett vara av beskaffenhet att böra
medtagas i ämbetsberättelsen.

Utformning av underrättelseblanketter

Att taxeringsnämnderna ofta är föremål för de skattskyldigas missnöje framgår
av åtskilliga klagomål till JO. I de flesta fall finns det skäl att förmoda att missnöjet
beror på att taxeringen enligt den skattskyldiges uppfattning blivit alldeles för hög.
I klagoskrifterna brukar dock de skattskyldiga inrikta sig på taxeringsnämndens for-
mella behandling (om detta sker i medvetande om ansvarsfrihetsbestämmelsen i 113
§ regeringsformen eller rent intuitivt må vara osagt). De skattskyldiga hävdar t ex
att de inte fått tillfälle att yttra sig innan taxeringen blivit definitivt avgjord (65 §
TF) eller att de inte fått någon motiverad underrättelse om beslutad avvikelse (69 §
TF). I ett ärende av detta slag behandlade JO utformningen av de blanketter som
används av taxeringsnämnderna vid fullgörande av nu nämnda föreskrifter.

Riksskattenämnden har fastställt blanketter avsedda för underrättelser enligt 65 och 69 §§
TF (Underr 11 och 11a). Dessa blanketter är konstruerade så att taxeringsnämndens motivering
för ifrågasatt (65 §) och slutlig avvikelse (69 §) från deklaration utskrives samtidigt medelst
genomskrift. Den tryckta texten på de två blanketterna är olika, men det av taxeringsnämnden
ifyllda meddelandet blir alltså identiskt lika på de båda blanketterna. Det tillämpade systemet
är arbetsbesparande, eftersom taxeringsnämnden i flertalet fall torde kunna använda den redan
i första omgången framställda underrättelsen som definitiv avvikelse utan att däri behöver göras
ändringar eller tillägg. Att underrättelse om ifrågasatt avvikelse utskrives på samma gång som
underrättelsen om slutlig avvikelse medför måhända också, att skälen för de tilltänkta av-
vikelserna blir tydligare angivna än vad som eljest skulle ha blivit fallet.

Det går emellertid inte att bortse från att det tillämpade systemet har den nackdelen, att den
skattskyldige redan i och med mottagandet av underrättelse om ifrågasatt avvikelse kan bibringas
den felaktiga föreställningen att taxeringen redan är slutligt avgjord. Av åtskilliga klagoskrifter
till JO kan också utläsas att missförstånd av detta slag förekommer. Att innebörden av en under-
rättelse om ifrågasatt avvikelse kan missförstås torde till en del bero på själva blankettens ut-
formning. Större betydelse har dock det förhållandet, att det ofta är svårt för att inte säga
omöjligt för taxeringsnämnden att finna en formulering som passar både till underrättelse om
ifrågasatt och slutlig avvikelse från deklaration.

Det sagda illustreras bäst med ett konkret exempel, varvid underrättelsen om ifrågasatt avvikelse från T:s år 1970 avgivna självdeklaration kan väljas. Av underrättelsens tryckta text framgick, att saken gällde ifrågasatt avvikelse samt att T ägde att inom viss tid inkomma med yttrande. Som motivering för den tilltänkta avvikelsen hade taxeringsnämnden antecknat:

Deklarationen har ansetts otillförlitlig, då fullständig vinst- och förlusträkning utvisande rörelsens bruttovinst och samtliga kostnader icke lämnats. Vidare saknas ingående balansräkning. På grund av ovanstående samt då bruttovinsten tidigare år ansetts för låg har deklARATIONEN EJ ANSETTS KUNNA LÄGGAS TILL GRUND FÖR TAXERING. Med hänsyn till rörelsens art och omfattning har nettointäkten skönmässigt uppskattats till 50 000 kronor.

Enligt mitt förmenande står den av taxeringsnämnden lämnade motiveringen, som ju har en relativt definitiv karaktär, inte i samklang med underrättelsens tryckta text. Tydligt är emellertid, att denna motsättning mellan motivering och blanketttext blir en svårfrånkomlig följd av att motiveringen skall kunna användas även i underrättelsen om taxeringsnämndens definitiva beslut.

Det är givet, att risken för att en skattskyldig felaktigt uppfattar en tilltänkt avvikelse som definitivt beslutad blir mindre om det nu tillämpade genomskriftssystemet avskaffas. En sådan lösning skulle emellertid med all sannolikhet medföra starkt ökad arbetsbörda för taxeringsnämnderna och kan därför – med hänsyn till den tidspress som redan nu vidlåder taxeringsarbetet i första instans – knappast förordas. En annan möjlighet vore att ändra utformningen av blanketterna för ifrågasatt avvikelse. Som nu är fallet kan den tryckta blanketttexten, vari anges att fråga endast uppkommit att avvika från deklARATIONEN, lätt förbises vid sidan av den av taxeringsnämnden lämnade motiveringen. Övervägas kan därför om inte blanketten kunde utformas så att det än tydligare gjordes klart för den skattskyldige, att taxeringen inte var avgjord utan att vad som redovisats i underrättelsen endast var taxeringsnämndens preliminära inställning. Exempelvis kunde blanketten förses med förslagsvis följande text i rött. ”Detta meddelande redovisar endast taxeringsnämndens preliminära inställning, som kan påverkas av vad Ni har att säga.” Huruvida en sådan ändring kan anses befogad ankommer det närmast på riksskatte-nämnden att ta ställning till. Jag sänder därför ett exemplar av detta beslut till riksskattenämnden för den åtgärd nämnden kan anse motiverad.

Anm. Den blankett för underrättelse om ifrågasatt avvikelse som är avsedd att användas fr o m 1971 års taxering kommer att förses med ett tillägg som i huvudsak överensstämmer med vad JO föreslagit.

Taxeringsnämnd har, utan kommunikering med den skattskyldige, åsatt taxering för inkomst av rumsuthyrning efter skön

L, som ägde en villafastighet, klagade över att hon först vid mottagandet av debetsedelns å slutlig skatt fått reda på att hon blivit taxerad för inkomst av rumsuthyrning. JO anförde vid ärendets avgörande bl a.

Det är givetvis beklagligt om en skattskyldig först i december under taxeringsåret får vetskap om att taxering åsatts honom och han i följd därav har att erlagga avsevärda belopp i kvarstående skatt i mars och maj nästföljande år. Flera bestämmelser i taxeringsförordningen har också till syfte att förhindra att sådana situationer inträffar. I L:s fall synes dock olika faktorer ha samverkat till att hon i december 1969 hamnat i denna situation. En orsak har varit att L, som uppenbarligen var deklARATIONSSKYLDIG, inte avgivit någon självdeklaration till ledning för taxeringsnämndens arbete. Vidare kan nämnas, att L inte synes ha anmanats att deklarerera. Hade L – eventuellt först efter anmaning – fullgjort sin deklARATIONSSKYLDIGHET hade händelseförloppet med all sannolikhet blivit ett helt annat. Utrett är slutligen, att taxeringsnämndens underrättelse om den påförda taxeringen inte lösts ut av L.

Att L underlåtit att i rätt tid fullgöra sin deklARATIONSSKYLDIGHET kan givetvis inte läggas någon tjänsteman till last. Den omständigheten att underrättelsen om den påförda taxeringen inte

kommit L tillhanda påkallar i förevarande ärende inte heller något ingripande från min sida. Vad åter angår det förhållandet att L taxerats utan att dessförinnan blivit anmanad att avge självdeklaration, må följande framhållas.

Enligt 36 § första stycket TF må deklarationsskyldig, för vilken självdeklaration inte inkommit inom föreskriven tid, anmanas att avge självdeklaration. I paragrafens tredje stycke uttalas vidare, att innan anmaning utfärdas bör, om detta kan ske utan olägenhet, den skattskyldige på lämpligt sätt erinras om deklarationsskyldigheten. Rätt att utfärda anmaning enligt 36 § TF tillkommer bl a taxeringsnämnd (51 § TF). I anmaningen må vite föreläggas (53 § TF).

Något ovillkorligt hinder mot att åsätta skattskyldig, som ej fullgjort sin deklarationsplikt, taxering utan att dessförinnan ha anmanat denne att deklarerat föreligger inte. Starka skäl talar emellertid för att anmaning regelmässigt bör utfärdas innan taxeringen beslutas. Detta gäller i all synnerhet när fråga första gången uppkommer att beskatta den skattskyldige för inkomst av rörelse eller annan liknande verksamhet. Att utan tillgång till den skattskyldiges deklaration rätt bedöma resultatet av sådan verksamhet torde nämligen ofta vara omöjligt. En dylik sköns-taxering kommer därigenom lätt i konflikt med det i 1 § TF uppställda grundläggande kravet på likformig och rättvis taxering. Taxeringsnämnden bör därför i dessa fall aktivt verka för att den skattskyldige fullgör sin deklarationsplikt. Skönstaxering bör betraktas som en nödfallsåtgärd som får tillgripas endast när andra vägar visat sig oframkomliga.

Taxeringsnämndens ordförande har uppgivit, att lokala skattemyndigheten erinrat L om deklarationsskyldigheten. Att så skett framgår visserligen inte av handlingarna i ärendet, men det saknas anledning att betvivla att sådan erinran utsänts. Den omständigheten att lokal skattemyndighet må ha utsänt en erinran om deklarationsskyldighet, vilken ju normalt skall föregå anmaningen, medför självfallet inte att taxeringsnämnd utan vidare kan underlåta att utfärda anmaning. Påpekas kan också att lokal skattemyndighet inte har befogenhet att utfärda anmaning utan att ansvaret härför uteslutande åvilar taxeringsnämnden. Eftersom L enligt taxeringsnämndens uppfattning bedrev rörelse av relativt betydande omfattning, talade mycket för att taxeringen inte borde avgöras utan tillgång till en av L undertecknad självdeklaration. Taxeringsnämnden borde därför – eventuellt vid vite – ha anmanat L att inom viss tid inkomma med en deklaration. Till anmaningen kunde eventuellt ha fogats upplysningen att fråga uppkommit att beskatta L för inkomst av rumsuthyrning. Ett sådant tillvägagångssätt hade varit ägnat att skapa ett bättre underlag för nämndens beslut. Taxeringsnämndens åtgärd att utan anmaning och utan annan kommunikering från nämndens sida åsätta L taxering för inkomst av rörelse med 20 000 kr, kan således enligt min mening inte helt undgå kritik.

Samtycke till tilltänkt avvikelse påverkar ej underrättelseskyldigheten enligt 69 § TF

S klagade över att taxeringsnämnden, utan att lämna henne något meddelande därom, beskattat henne för ett dödsbos hela kapitalinkomst och förmögenhet, trots att hon endast ägde en sjundedel av dödsboet. Taxeringen hade medfört kvarstående skatt, vilket i sin tur fått till följd att endast 58 öre återstod av S:s lön sedan skatten var dragen. I yttrande till JO uppgav taxeringsnämndens ordförande, att S:s taxering blivit felaktig genom ett missförstånd. S hade nämligen per telefon lämnat sådana uppgifter att taxeringsnämnden fått den uppfattningen att S:s egen och dödsboets förmögenhet borde sammanföras. Då den beslutade taxeringen antagits överensstämma med S:s mening, hade underrättelse om nämndens beslut inte ansetts erforderlig. JO uttalade härom.

Vid 1969 års taxering skulle S, såvitt handlingarna utvisar, beskattas såväl för egen inkomst och förmögenhet som för andelen av dödsboets inkomst och förmögenhet. Uppgifterna i S:s självdeklaration var därför delvis motstridiga, eftersom dödsboets i bilagorna redovisade inkomst

och förmögenhet inte alls medtagits i sammanfattningen på deklarationens sista sida. Taxeringsnämndens åtgärd att ta kontakt med S för att klarlägga, hur dödsboets inkomst och förmögenhet skulle påverka S:s taxering, var välmotiverad. Ett sådant underhandssamtal inverkar – oavsett vad som därvid överenskoms – emellertid inte på taxeringsnämndens skyldighet att lämna den skattskyldige underrättelse om eventuell avvikelse från deklarationen. Anser sig taxeringsnämnden inte kunna godta deklarationen – därvid uppgifterna på deklarationens sista sida givetvis är av främsta intresse – måste enligt min mening den skattskyldige underrättas om nämndens beslut. Det sagda gäller även om taxeringsnämnden fått den uppfattningen, att den skattskyldige inte längre vidhåller uppgifterna i deklarationen utan samtycker till de tilltänkta ändringarna. Om ändringarna, såsom i S:s fall, är av relativt invecklad beskaffenhet, är det dessutom lämpligt att den skattskyldige skriftligen får ta del av nämndens inställning innan taxeringen blir definitivt avgjord. Också en underrättelse om ifrågasatt avvikelse från deklarationen hade därför lämpligen bort utsändas till S.

Kallelse till taxeringsnämnds sammanträde

H hade skriftligen begärt att få närvara vid taxeringsnämndens sammanträde. Taxeringsnämnden avgjorde H:s taxering den 29 juni 1970. H klagade hos JO över att han erhållit meddelande om sammanträdet först klockan 15 nämnda dag. Vid ärendets avgörande anförde JO.

Enligt 61 § 1 mom TF hålles taxeringsnämnds sammanträde på tid och plats, som bestäms av ordföranden. Denne har att kalla ledamöterna till sammanträdena samt att om tid och plats härför på lämpligt sätt och i god tid underrätta länsstyrelsen och de skattskyldiga inom taxeringsdistriktet. I 4 mom samma paragraf stadgas vidare, att skattskyldig är berättigad att företräda inför taxeringsnämnd för att meddela upplysningar till ledning vid taxering, som berör honom.

Några föreskrifter om hur de skattskyldiga inom taxeringsdistriktet skall underrättas om taxeringsnämnds sammanträde finns inte. Ofta torde underrättelseskyldigheten fullgöras genom kungörelse på kommunal anslagstavla el dyl. I de fåtaliga fall en skattskyldig uttryckligen begär att få närvara vid nämndens sammanträde är en sådan kungörelse emellertid enligt min mening inte tillräcklig. I dessa fall bör den skattskyldige personligen underrättas om tid och plats för det sammanträde, då taxeringsnämnden avser att uppta hans taxering till bedömning.

Av det anförda följer, att taxeringsnämndens ordförande (E) i och för sig handlat fullt riktigt genom att per telefon underrätta H om tidpunkt m m för taxeringsnämndens sammanträde. Upplyst är emellertid, att telefonsamtalet ägde rum endast omkring två timmar innan sammanträdet skulle börja. Denna tidsfrist måste betecknas som alldeles för kort. Enligt mitt förmenande borde E senast någon dag före den 29 juni ha underrättat H om tid och plats för sammanträdet. Det hade även varit lämpligt, att E senast i samband med underrättelsen om sammanträdet informerat H om att eventuellt kompletterande yttrande måste ha kommit nämnden tillhanda före sammanträdet. Eljest förelåg ju risk för att H nedlade arbete på att avfatta ett yttrande som inte kunde beaktas av nämnden. Någon författningsenlig möjlighet att medge H anstånd till efter nämndens sista sammanträde fanns inte.

Muntlig förhandling i prövningsnämnd

Enligt 80 § första punkten TF skall muntlig förhandling hållas i prövningsnämnd, när framställning därom göres av part, dock ej om sådan förhandling uppenbarligen skulle vara utan gagn eller eljest framstår såsom opåkallad.

Professorn Halvar G F Sundberg klagade hos JO över att prövningsnämnden i

Värmlands län vägrat hålla muntlig förhandling i ett mål rörande hans hustru (Margit Sundberg) inkomsttaxering. Av handlingarna i ärendet framgick, att landskamreraren Stefan Dryselius den 21 augusti 1968 i en skrivelse till Margit Sundberg anförde bl a att framställningen om muntlig handläggning "för närvarande" inte kunde bifallas. Sedan viss skriftväxling ägt rum, uttalade prövningsnämnden vid sammanträde den 27 november 1968 att muntlig förhandling måste anses opåkallad och att Margit Sundberg därför skulle beredas tillfälle att skriftligen slutföra sin talan. Målet behandlades ånyo av prövningsnämnden vid sammanträde den 5 februari 1969. Därvid nedsatte prövningsnämnden – som alltjämt fann anledning ej förelägga att hålla muntlig förhandling – värdet av bostadsförmånen med 500 kr, medan någon ändring inte gjordes i fråga om avdrag för brännolja, elström, rättegångs- och revisionskostnader. Vid ärendets avgörande anförde JO bl a.

Det kan till en början konstateras att Margit Sundbergs besvärstalan hos prövningsnämnden väcktes på ett ovanligt sätt. Det hör inte till vanligheten att en skattskyldig anför blanka besvär och hemställer att få utveckla dem vid muntlig förhandling.

Enligt 112 § TF får en klagande föreläggas att fullständiga besvärsskrift i fråga om yrkande, grunderna för besvärstalan eller i annat hänseende. Jag finner i enlighet härmed ingen anledning till anmärkning mot att Dryselius i skrivelsen den 21 augusti 1968 anmodade Margit Sundberg att skriftligen utveckla sin talan i målet. I nämnda paragraf i taxeringsförordningen sägs vidare att, om ett föreläggande om komplettering av besvärsskrift ej efterkommes, avvisande av besvären kan komma i fråga. Om Margit Sundberg ej fullständigt besvärsskriften, hade alltså i och för sig kunnat tänkas att besvären ej upptagits till sakprövning. Med hänsyn härtill anser jag att någon erinran inte kan riktas mot Dryselius för det han i skrivelsen förklarade att framställningen om muntlig handläggning inte "för närvarande" kunde bifallas. Enligt 87 § andra stycket TF var han behörig besluta i frågan om muntlig förhandling.

Det hör heller inte till vanligheten att en skattskyldig, som anmodas att skriftligen utveckla sin talan, till svar inkommer med ett juridiskt expertutlåtande, i vilket beträffande sakfrågorna hänvisas till innehållet i en skrivelse som den skattskyldiga uppges ha tillställt de kommunalvalda ledamöterna i taxeringsnämnden. Taxeringsintendenten efterkom visserligen inte uppmaningen i utlåtandet att ur sistnämnda skrivelse "hämta de efterlysta uppgifterna". Han yttrade sig över besvären utan att dessförinnan ha berett sig tillgång till skrivelsen. Genom prövningsnämndens försorg införlivades skrivelsen dock med processmaterialet. Frågan om behandlingen av framställningen om muntlig förhandling är enligt min mening att se mot bakgrund av det processuella läge som förelåg sedan den blanka besvärsskriften kompletterats med utlåtandet jämte skrivelsen till taxeringsnämndsledamöterna.

Föreskrifterna i 80 § TF ger inte en skattskyldig någon ovillkorlig rätt till muntlig förhandling. Det sägs sålunda att muntlig förhandling skall hållas på framställning av part, såvida ej förhandlingen uppenbarligen skulle vara utan gagn eller eljest framstår som opåkallad. Med den valda formuleringen ville taxeringssakkunniga, som föreslog densamma, få fram att en begäran från skattskyldig om muntlig förhandling i allmänhet inte bör avslås. Att märka är att behovskriteriet utformats så att prövningsnämnden inte får avslå den skattskyldiges framställning därför att nämnden inte finner styrkt att det föreligger behov av muntlig förhandling. Det krävs i stället att prövningsnämnden finner att förhandlingen uppenbarligen skulle vara utan gagn eller eljest opåkallad. Det ligger i sakens natur att det i regel ställer sig svårt att i förväg göra en sådan bedömning. Inte förrän förhandlingen hållits kan med säkerhet avgöras om den var opåkallad eller ej. Jag kan inte finna annat än att det med den utformning lagtexten fått visserligen finns ett utrymme för behovsprövning från prövningsnämndens sida men att detta är mycket begränsat. Uppgifter som finns intagna i betänkandet "Lag om skatterätt" (SOU 1967:24) visar också att avslag på begäran om muntlig förhandling i praktiken är mycket säll-

synta. Dryselius framhöll ju också i sitt brev den 21 augusti att prövningsnämnden aldrig dittills förvägrat någon klagande personlig inställelse. En allmän tendens gör sig för övrigt gällande inom förvaltningsprocessen att så långt sig göra låter gå enskild part till mötes när han framställer önskemål om förhandling med förhör, muntlig sakframställning och plädering etc.

Som skäl för sin vägran den 27 november 1968 att bifalla Margit Sundbergs framställning om muntlig förhandling angavs att omständigheterna inte gav anledning antaga att någon svårighet skulle föreligga att klarlägga målet genom skriftligt förfarande i vanlig ordning. Som förtydligande har i yttrandet till JO hänvisats till prövningsnämndens rätt att "så leda processföringen hos nämnden att skattemålets handläggning inför nämnden ej i onödan blir alltför tidskrävande".

Det förtjänar vid en bedömning av prövningsnämndens handlingssätt till en början framhållas att prövningsnämndsprocessen är tänkt som en skriftlig process och att den muntliga förhandlingen inför prövningsnämnd är att se som ett komplement till denna skriftliga handläggning. Det är alltså inte så att man har att välja mellan skriftlig och muntlig handläggning (jfr SOU 1964 :27 s 355). Även i mål, där muntlig förhandling hålles, skall i princip en skriftlig utredning i vanlig ordning först ha ägt rum. Den muntliga förhandlingen kommer därför som Sundberg framhåller oftast att ägnas åt bevisning och plädering.

Det har förutsatts att prövningsnämnden skall utöva en aktiv processledning. Intet kan därför i och för sig invändas mot att prövningsnämnden verkar för en komplettering av den skriftliga utredningen i ett besvärsmål. Enligt 51 § TF äger prövningsnämnden i detta sammanhang rätt att utfärda anmaning, som enligt 53 § TF kan förstärkas med vitesföreläggande. Av TF:s bestämmelser kan däremot inte utläsas att prövningsnämnden skulle äga göra ett förordnande om muntlig förhandling beroende av att den skattskyldige efterkommer en anmodan att komma in med ytterligare skriftligt utredningsmaterial. Frågan om muntlig förhandling framstår i TF som fristående från eventuella frågor om skriftlig komplettering av utredningen. Enligt min mening har en prövningsnämnd att behandla frågor om skriftligt fullständigande av utredningsmaterialet samt medel och tvångsmedel härför skilda från frågan om muntlig förhandling. Det vill synas som om prövningsnämnden inte klart hållit i sär dessa i princip skilda moment. Prövningsnämndens åtgärd att vägra muntlig förhandling ter sig därför i viss mån som en sanktion gentemot den skattskyldiga för att hon ej i tillräcklig utsträckning presterat eller bedömt sig böra prestera skriftlig utredning i målet. För en sådan tillämpning torde stöd svårigen stå att finna i TF.

Enligt ordalagen i beslutet den 27 november 1968 utgjorde huvudskälet till att muntlig förhandling vägrades att svårighet inte skulle föreligga att klarlägga målet genom skriftligt förfarande i vanlig ordning. Att avslå en framställning om muntlig förhandling på sådan grund synes stå i mindre god överensstämmelse med vad som sägs i 80 § TF. Att ett mål utan svårighet kan klarläggas genom skriftligt förfarande i vanlig ordning är knappast hänförligt till att en muntlig förhandling uppenbarligen skulle vara utan gagn eller eljest framstår som opåkallad. Än mindre synes den tillämpning möjlig som Dryselius gav uttryck för i sitt brev i augusti 1968 och som innebar att den förutsättningen skulle vara uppfylld att det "visar sig att målet inte kan klarläggas på ett tillfredsställande sätt utan muntlig förhandling". Som förut framhållits skall det ju inte vara visat att behovet föreligger utan prövningen skall begränsas till en bedömning av eventuell obehövlighet. Jag vill tillägga att det rent beloppsmässigt inte kan anses ha varit fråga om en bagatellvist i det aktuella fallet. Enligt min mening hade prövningsnämnden alltså inte bort avslå den skattskyldigas framställning om muntlig förhandling utan – eventuellt efter ytterligare försök på härför stadgade vägar att få den skriftliga utredningen kompletterad – ha bifallit densamma. Visst utrymme finns måhända för annan mening än den av mig hävdade rörande karaktären av den behovsprövning som prövningsnämnden haft att göra i fråga om muntlig förhandlings anordnande. Den bedömning, som prövningsnämnden gjort i det aktuella fallet och som jag inte kan dela, kan därför knappast sägas vara uppenbart felaktig. Utöver de uttalanden jag gjort och de påpekanden som ligger däri företar jag därför inte någon vidare åtgärd i ärendet.

Framställning till Konungen angående oberättigade skattekrav

JO har gjort en framställning till Konungen i anledning av den vanliga förekomsten av oberättigade skattekrav. JO konstaterar därvid att sådana krav främst uppkommer till följd av fel från de skattskyldigas sida (ofullständiga uppgifter vid egna inbetalningar m m), fel från arbetsgivarnas sida (underlåtenhet att betala in skatt som innehållits vid utbetalning av lön, tekniska fel vid inbetalningar), fel från länsstyrelsernas sida (dröjsmål vid identifiering, felaktig komplettering av ofullständiga uppgifter, felstansning m m), fel från kronofogdemyndighetens sida (verkställda inbetalningar förbises m m). JO diskuterar också vad som skall kunna göras för att begränsa antalet oberättigade skattekrav och – i den mån sådana likväl förekommer – vilka åtgärder som kan komma ifråga för att minska följderna av inträffade fel. JO framhåller i detta sammanhang särskilt vikten av att myndigheterna med största energi söker hjälpa personer som blivit orätt behandlade av myndigheterna.

JO:s skrivelse till civildepartementet angående taxeringen i första instans

Statskontoret överlämnade i slutet av juni 1970 en rapport med vissa principförslag rörande organisationen av taxeringen i första instans (se SN 1970 s 453 ff). Förslaget har remissbehandlats och ärendet beredes nu i civildepartementet. JO tillhörde inte remissinstanserna men ansåg det likväl lämpligt att för departementet redovisa sina erfarenheter av taxeringsnämndernas arbete. JO:s skrivelse, som sannolikt kommer att medtagas i 1972 års ämbetsberättelse, utgör i stort sett en sammanfattning av de synpunkter som från JO:s sida tidigare framförts om taxeringsnämndernas verksamhet (det kan därför synas förvånande att massmedia betecknade skrivelsen som en ”chockrapport” och ”från JO-attack” o d). Att här återge hela skrivelsen torde inte vara motiverat. JO:s slutord i skrivelsen är dock måhända av intresse.

Ehuru jag här haft anledning att framföra en delvis skarp kritik av taxeringsnämndernas arbete, är jag samtidigt angelägen betona, att mina uttalanden icke får läggas till grund för påståenden om att taxeringsnämndernas personal skulle visa liknöjdhet eller lättja inför sina uppgifter. Förvisso är det mycket som brister men härför bör närmast systemet såsom sådant klandras, ej de enskilda personer som har att utföra arbetet. Även om ambitionsnivån kanske icke är så hög på alla håll, saknar jag anledning anta annat än att personalen på det stora hela gör så gott den kan under rådande förhållanden. Att märka är nämligen, att taxeringsnämnderna arbetar under stark tidspress och att arbetsbördan för många av dem är stor. Nämndernas ordförande, kronoombud och andra ledamöter fullgör i allmänhet sina uppdrag vid sidan av ordinarie arbete. Det är helt naturligt mycket svårt, för att icke säga omöjligt, att under sådana förhållanden göra en fullgod arbetsinsats på ett så komplicerat område som taxeringsväsendets.

Den nuvarande ordningen för taxeringen i första instans kännetecknas därav att huvudparten av arbetet utföres av lekmän vid sidan av annat, ordinarie arbete. Det synes mig kunna på allvar sättas i fråga om det längre är försvarligt att hålla fast vid detta system. Utan att i övrigt ingå i någon bedömning av statskontorets förslag – som jag av tidsskäl icke kunnat granska i alla detaljer – vill jag avslutningsvis säga, att mycket synes mig tala för den av statskontoret framförda tanken att samtliga deklarationer bör granskas av heltidsanställda tjänstemän samtidigt som ett visst lekmannainslag bevaras.

SvB